

**HE LLEGIT
NO SÉ ON**

**EVA
PIQUER**

**No em facis passar
vergonya**

“Ara m’adono que la teva història és la d’un ésser que lluitava per tenir dret a ser una dona”, escriu Édouard Louis de la seva mare

**Una esclava de la casa,
dels cinc fills i del marit
alcohòlic i violent**

Era una mare a contracor. S’havia quedat embarassada massa aviat. Tenia molt mal geni i estava plena d’una ràbia que no sabia com gestionar. Rondinava tota sola davant de la tele. Era presonera de l’esclavatge domèstic, dels fills (cinc, un dels quals raret) i d’un marit borratxo que es barallava en sortir del bar amb altres homes borratxos. Feia veure que no sabia que el seu fill efeminat s’ho passava fatal. Que els altres nens es burlaven d’ell, que l’humiliaven, que li escopien a la cara.

La mare d’Édouard Louis, un escriptor francès de 29 anys que de nen es deia Eddy Bellegueule, era un personatge secundari en el primer llibre de l’autor: *Adéu a l’Eddy Bellegueule* (Salamandra, 2015, traducció d’Anna Casassas). Els dos següents, també de caràcter autobiogràfic, van ser *Història de la violència* (Empúries, 2018, traducció de Jordi Martín Lloret), on narra una violació que va patir; i *Qui va matar el meu pare* (Més Llibres, 2019, traducció de Rubén Luzón). N’hi ha que sospiten que Édouard Louis afegeix llenya dramàtica a la pròpia vida per tocar la fibra dels lectors, i és possible que sigui així, però en tot cas és la seva aposta. No vam néixer ahir i ja sabem que, a l’hora de recrear el passat, tothom escriu ficció.

(Se m’acut que aquesta dramatització és el contrari del que fa Sergi Pàmies, de qui Quaderns Crema acaba de reeditar, un quart de segle després, el llibre de contes *La gran novel·la sobre Barcelona*: Pàmies tendeix a fer literatura

de la rutina, de detalls que semblen poc literaris. Durant anys es va resistir a fer servir la seva família –poc convencional, plena justament d’històries grosses– per cuinar literatura, fins que es va adonar que no tenia sentit renunciar a un material tan potent.)

**La història d’una dona
pobra que fuma i xerra
amb Catherine Deneuve**

El cas és que Édouard Louis ha enfocat ara la càmera cap a la seva mare. Li ha dedicat l’obra *Lluites i metamorfosis d’una dona*, que arriba a les llibreries catalanes la setmana vinent, publicada per Més Llibres i traduïda per l’editor del segell, Jordi Martín Lloret. L’autor es proposa explicar la història d’un alliberament. La història d’una dona a qui la

violència masclista i la misèria mutilen vint anys de vida. Però, quan té 45 anys, aconsegueix sortir de l’infern. Se’n va a viure a París i, ves quina cosa, acaba fumant i xerrant amb Catherine Deneuve.

“Quan érem petits ens donàvem vergonya junts: de la casa on vivíem, de la nostra pobresa. Ara jo em donava vergonya de tu, en contra teu –escriu Louis–. Les nostres vergonyes s’havien separat”. El distanciament amb la mare descrit com una separació de les vergonyes respectives. És per vergonya que, d’adolescent, ell intentava que la seva progenitora no s’acostés ni per casualitat a l’institut on estudiava. “No volia que els altres la veiessin, ni que veiessin, a través seu, una altra persona en mi, el meu passat, la meua pobresa. No volia que els altres sabessin que la meua mare no s’assemblava a la seva, que la meua mare no havia estudiat, que no havia viatjat, que no portava una roba tan distingida com la de les seves mares, que no era tan somrient i elegant com elles”. Però vet aquí que un dia no hi va haver altre remei: la seva mare havia d’anar a l’institut del fill per signar uns papers. Quan eren a dos o tres-cents metres, ell diu que li va dir: “Però, sisplau, no et furguis el nas quan parlis i procura parlar bé per no fer-me passar vergonya, que els altres tenen mares que parlen bé”.

L’Eddy va necessitar fugir de la família i canviar de nom. Quan la seva mare gosa ser prou egoista per deixar el marit (més endavant també es canviarà el cognom), truca al fill i li anuncia, amb veu triomfal, que finalment ho ha fet. En parla com si li expliqués pas a pas una fugida que haguessin planificat tots dos durant anys. La paradoxa: “El nostre allunyament ens havia acostat”.

**MINÚCIES
JORDI LLOVET**

**Sobre
Gabriel Ferrater**

La vida dels poetes no sempre té un gran interès, com passa amb la vida de tothom i totadon. De vegades hi ha gent anònima que ha tingut una vida extraordinària –és la tesi de Walter Benjamin, com es llegeix en el monument dedicat a l’alemany, a Portbou–, i gent d’una obra prodigiosa, en el camp que sigui, que ha tingut vides quasi adotzenades.

Per això, en termes generals, el millor que es pot fer per conèixer la veritat en la vida d’un escriptor és llegir els seus llibres, perquè –llevat el cas dels escriptors de ciència-ficció– un narrador o un poeta no expliquen altra cosa, amb les figures retòriques que siguin del cas, que la seva vida.

Carles Riba, per exemple, va tenir una vida sense gaire relleu, amb molt poques aventures. Melville, Philip Larkin i fins i tot T.S. Eliot, que són gegants de la literatura, també van tenir vides anodines. Per contra, Lord Byron, Marcel Proust o Rudyard Kipling van viure apassionadament. A Catalunya ha passat el mateix, perquè som un país normal, o, si més no, normalet. Verdguer, per exemple, va tenir una vida tan fabulosa com la seva obra. Gabriel Ferrater també: una vida i una obra rellevants.

Vida i poemes de bracet

D’això ens n’ennova Jordi Amat, amb aquesta habilitat seva quan fa periodisme sobre alta cultura, en un llibre recent: *Vèncer la por. Vida de Gabriel Ferrater* (Edicions 62, 2022). De fet, el subtítol hauria de ser “Vida i obra de...”, perquè, en aquest cas, com en el cas que hem esmentat fa poques ratlles, la seva vida i els seus no gaires poemes van anar de bracet. Amat ha escrit la millor biografia i estudi crític de l’obra de Ferrater, tot alhora, no pas bandejant l’aura, l’aureola o la llegenda que circumda el poeta del Baix Camp, sinó enllaçant sàviament aquesta cosa amb l’altra: això té mèrit, i només saben fer-ho els filòlegs empeltats d’historiadors de la cultura, com és el seu cas.

Per aquest llibre sabem els amors del poeta; la seva vinculació tan productiva amb les lletres catalanes en català i en castellà d’autors com Foix, Barral i Gil de Biedma; la seva dedicació polifacètica a la literatura i a les arts, a la traducció i l’enciclopedisme, i, més encara, el valor d’un llegat que, ai las, no ha tingut l’empenta que de vegades suggereix el llibre. No per malastrugança. Allò més definitiu en la seva poesia, que és l’antiromanticisme, encara no ha fet universal saó en el món de les lletres catalanes; o no ho ha fet tant com hauria calgut. La vaca encara és cega; almenys, estràbica. L’europeisme radical de Ferrater, com sap perfectament Jordi Amat, encara és, en bona mesura, un desideratum.

AIXÒ NO CAL DIR-HO

El món era de plàstic, però la gent no

El disc es deia *The age of plastic* i, al mateix temps que la cançó *Video killed the radio star* se sentia per tot arreu, el periodista Víctor Márquez Reviriego (natural de Huelva, antic redactor en cap de la revista *Triunfo*, llicenciat en polítiques) parlava en un pis del barri de l’Estrella, de Madrid, amb Felipe González (sevillà, advocat laboralista, però de plena dedicació a la política des de feia anys, secretari general del PSOE i líder de l’oposició al govern d’Adolfo Suárez). Les converses van ser enregistrades per un magnetòfon, propietat del periodista, i recolzat damunt un gruixut exemplar d’*El Quixot*, al domicili familiar (també hi vivien la dona, Carmen Romero, professora de literatura i així mateix dedicada a la política, i dos fills i una filla) de l’aleshores candidat a la presidència del govern. Es

publicarien al llibre *Felipe González. Un estilo ético* (Argos Vergara, 1982). Qui estigui lliure d’ètica, que llanci la primera pedra. Llegir-lo avui resulta fascinant, però més per les consideracions i l’humor del periodista que pel diàleg en qüestió. Per exemple, l’autor dedica diverses pàgines a revisar el nom de pila dels ministres espanyols al llarg dels darrers cent anys, i s’adona que, contra tota estadística demogràfica, hi ha una infrarepresentació dels Pacos i dels Pepes. Igual que els Buggles, Márquez Reviriego (que és Márquez abans que González Márquez per ordre cronològic i de cognoms) i Felipe González s’han assabentat que el fosc imperi de la imatge s’està menjant l’estrella de la rà-

dio. Així, recorden que Roosevelt, Hitler i Indalecio Prieto van ser “homes de ràdio”, que la seva força comunicativa estava feta per ser escoltada, més que per a la imatge, i tot seguit paren en la campanya d’assetjament que llavors patia el ministre Rodríguez Sahagún a costa del seu pentinat. Al llibre *Quién es quién en la democracia española* (Ángel Sánchez, ed. Flor del Viento, 1995) hi ha a prop de sis-cents retrats biogràfics de personatges de la Transició. De Sahagún s’hi explica que va ser dels escassos polítics que van perdre patrimoni en passar del sector privat a la funció pública, i que quan Suárez va ser traït pels seus es va enfonsar voluntàriament amb ell en un acte de lleialtat.

**JAVIER
PÉREZ
ANDÚJAR**

